A FARKAS.

8

*

DRÁMAI JELENETEK KÉT FELVONÉSBAN.

ÍRTA

GIOVANNI VERGA.

OLASZBÓL FORDÍTOTTA

RADÓ ANTAL.

194

BUDAPEST.
LAMPEL RÓBERT (WODIANER F. ÉS FIAI)
CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDÉSÉNEK KIADÁSA.

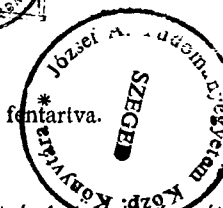

Minden jog fentartva.

Az előadás jogát Bárd testvérek ügynöksége útján (Budapest, Kossuth Lajos-utcza, Standard-palota) lehet megszerezni.

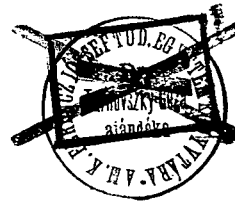

40795

1142—1900. Budapest. Nyomatott Wodianer F. Fiainál.

SZEMÉLYEK:

Lena asszony, csúfnevén „a farkas."

35 éves asszony létére is még szép és kihivó jelenség; keble szinte szűzi; szemének, melyet sötét karika szegélyez, ragyog a tekintete; sápadt arczán látszik a belső hév, husos szája mint egy szép virág nyílik.

Mara, leánya.

Gyenge testű, szomorú nézésű leány; mintha a más bűne rásulyosodnék szőke fejére s nem merné fölemelni az emberekre szép, félénk szemeit.

Nanni Lasca.

Szép legény; jár az asszonyok után, de még inkább a saját haszna után; józan, szívós munkás, mint az olyan ember, a ki gondoskodni akar a jövőjéről; haja vastag szálú, nem lágy; homloka keskeny és alacsony; foga mint a farkasé, szép szeme a vadászkutyáéra emlékeztet.

Bruno.

Egészséges, jókedvű parasztsuhancz, akinek mindegy, akár nap süt, akár jégeső esik, s a ki ép úgy nem válogat a leányokban sem, a kik a szérűben dolgoznak.

Cardillo.

Erős és türelmes, mint az ökör, arczát majdnem egészen ellepi a sárga szőr; kicsit hígvelejű.

Nelli.

Sárga képű, szikár fiú, kin a malária rágódik, a melytől minden munkanap végeztével kimerülten dől le valami zúgba.

Janu apó.

Az arató gazda; komoly és nyugodt magatartásu, a hogy illik korához és hivatalához; ragaszkodik a régi jó szokásokhoz, még a szakálla viseletében is; csak a halántékán hord keskeny, ősz szinű barkót; szeret hajigálódzni a bölcs mondásokkal.

Filomena néni.

Virgoncz anyóka, a kit jól megedzett a munka. Ugy beszél, mint valami orákulum, s még az arató gazdán is túltesz.

Grazia.

Leány, a ki szinte férfinak látszik, olyan lapos a melle és olyan bronz-szinű az arcza; csak üde ajka és koromfekete szeme mosolyog,

Lia.

Ez is olyan parasztleány, a kinek „se kora, se neme"; el van csigázva a dologtól, de azért mosolyogva nézi az életet meg a szerelmet.

Malerba.

Ő a társaság bohócza; majomképű, csufondáros nevetésű ember.

Nunzio.

Sovány és fekete fiú, olyan mint a tücsök.

Szinhely: Modica vidéke, Sziczilában.

I. FELVONÁS.

A nyilt szérűben, alkonyatkor. Jobbról az aratók kunyhója, balról nagy asztag; szerteszórva, itt is, ott is, kévék, arató és cséplő szerszámok. A háttérben, tele hullámzó vetéssel a tágasan elterülő síkság, melyet már az esthomály kezd fátyolozni, és a sás meg vizi nád közt tovaömlő folyam. A távolban hangok szállnak tova: egy-egy gyenge hangú nóta, az itatóra ballagó nyájak kolompja, majd közbe-közbe a sikon elszóródott ebek csaholása; egy-egy scirocco-roham is végig-végigfú a mezőkön, meg-megsusogtatva az érett kalászokat. Közben, ha a szél eláll, a viz moraja és a tücskök czirpegése kel és hangzik mind erősebben. Kezd fölkelni a hold is, tűz-szinben, de aztán lassan-lassan, mintegy gőzkörbe jutva halványodik.

I. JELENET.

Bruno, Malerba, Nelli, Cardillo, Grazia *és* Lia, *megvacsorálván, körben ülnek és egy mesére figyelnek, melyet* Filomena *néni mond el nekik.* Janu *apó a kunyhó küszöbén áll, dohányozva.* Nunzio *a szérű hátsó részében ül, összegubbaszkodva egy keréknélküli szekéren és lassan-lassan egy darab fekete kenyeret rágicsál.*

Filomena néni (*mesélve*): Hát akkor a boszorkány ...

Cardillo: (*minden szélrohamra felütve a fejét*): Halljátok, milyen scirocco? Holnap ugyancsak izzadva keressük meg a kenyerünket.

Filomena néni (*bosusan*): Engeditek-e már végig mondanom?

Cardillo (*vállat vonva*): Tessék.

Filomena néni: A boszorkány ott lakott a tündérkastélyban — csupa arany meg kárbunkulus volt a' — s ha arrafelé tévedt valami utas ember, abban a minutomban odaállott az ablakhoz, halálos bűnbe vinni szegényt. Fiatalok, vének beleestek mind!... még papok is, barátok is!...

Bruno (*nevetve*): Ezt már szeretem!

Filomena néni: Hát kend ugyan mit tehetett volna? Mikor mondom, hogy boszorkány volt!... Aztán meg vénről fiatalra tudta magát változtatni! ... Olyan fehér meg piros lett, akár egy 15 esztendős leány!... Aztán ugy ragyogott a szeme, akár a csillag...

Malerba (*vigyorogva*): E' már teszi; csak mondja meg néni, merre lakik?

Filomena néni: Hogy merre lakik? Hát a pokolban! S megmondjam, mit csinált aztán azokkal a szegény nyomorultakkal? Csak megsuhogtatta a varázsló pálczikáját — sitt! — aztán átváltoztatta őket kit szamárrá, kit disznóvá, tisztesség nem esik szólván. Végre aztán fülébe jutott ez a dolog egy szent életű remetének; már ennek magamnak kell utána látnom, mondta a remete, mert máskülömben vége a világnak...

Cardillo (*együgyü módon*): Isten adta remetéje, ő is szamár akart lenni?

Malerba (*vigyorogva*): Ajhaj, meg akarta próbálni ő is.

Filomena néni (*megbotránkozva*): Igy beszéltek a szent emberekről? Hát akkor nem mondok többet egy mukkot sem!

Malerba: Hát ne mondj, lelkem. Ugyis csak olyan szófia-beszéd ez!

Filomena néni: Micsoda? szófia-beszéd? Már pedig történtek ilyenek, a mikor még volt a világon isten-félés!

Bruno (*tréfálódzva*): No már akárki mit mond, én elhiszem. Ha a szemébe nézek, Grazia lelkem, bíz' Isten hiszek abban a csoda-asszonyban! (*Az ujjaival csókot vet feléje.*)

Janu apó: Boszorkány volt-e vagy sem, tudjátok mit mond a vers: „A férfiak lángok, nádszálak a lányok: Ha kis szél kel, jaj! már megvan a baj."

Bruno (*a lányokhoz, iparkodva őket megölelni*): Fujjunk hát egy kis szelet... (*fuj.*) Most én vagyok a nádszál, — belém kapott a tűz!

Grazia (*nevetve visszatasztitja*): Félre a kezét, mert megégetem!

Cardillo (*mint valami csikó, a mely egyszerre neki vidámodik*): A szép boszorkány meséjétől lett ilyen viszketegünk. Rajta, gyerekek: három a táncz!

Bruno (*a fiukhoz*): Hé öcsém Nunzio, vedd elő a sípodat.

Nelli (*mormogva*): Majd még táncz? Köszönöm alásan!... Mintha csak egész nap sétálni lettem volna!

Janu apó: Hát hiszen nem is azért fizetnek, hogy sétálj!

Nelli (*dörmögve*): Tudom, hogy nem azért.. De most olyan vagyok, mintha összetörték volna minden csontomat. Nem kérek a tánczból.

Cardillo: Ugyan soha se hallgassatok erre a nyif-nafra. No, Nunzio, fujjad már azt a keringőlőst. Nem kóstál semmit!

Bruno (*vidáman*): Talpra hát, Grazia lelkem!... Maga is, galambom Lia! Kezdődik a bál!

(*Nunzio felkel, kiveszi a szekér rudján függő iszákjából a kis pásztorsipját és elkezd furulyázni, furcsa módon hajlongva, majd a jobb, majd a bal lábára nehezedve.*)

Malerba (*Graziához és Liához*): Hé lányok!..

Még ők is kéretik magukat! No már mégis csak különb náluk Lena asszony; a hova az lép, ott mindjárt megvan a jókedv. (*Somolyogva*) Bizony az nem kéreti magát!

Bruno (*hangosan kiált a szín háttere felé*): Hé Léna asszony!:.. Mi az ördögöt csinál még ott ilyenkor? Olyan nagy dolog összeszedni azt a pár kalászt? (*Még egyszer hijja, most már tréfás hangon*): No jöjjön már, Lena asszony, csillagom!

II. JELENET.

NANNI (*jön balról a háttér felől, vállán széna-villa.*) VOLTAK.

Nanni (*ő is tréfás hangon, beleszurva a villát az asztagba*): Ki emleget itt farkast? Mindjárt itt terem, oszt' megeszi.

Bruno: Hát te hol hagytad Lena asszonyt?

Nanni: Már mint én? Nem hagytam én sehol sem. Talán bizony én vagyok az őrzője?

Cardillo (*együgyü nevetéssel*): Dehogy, inkább ő akar őrizni tégedet.

Nanni: Más jár most az én fejemben! Mikor az ember egész nap a sarlót emelgeti! most meg az ökröket kell megitatnom.

Malerba (*messze kiáltva, szája elé téve a kezét, tréfásan*): Hát jöjjön már, csillagom, Lena asszony! Gyönyörűségem!

Janu apó: Csitt te nyelves!

Malerba (*még mindig tréfás hangon*): Gyönyörüségem, gyönyörűséged, gyönyörűsége! Jut belőle mindenkinek.

Cardillo: Azalatt meg ez hiába fújja. No perdüljön elém, Filomena néni. (*Tréfából ő előtte kezdi járni.*) Járjon elül maga jó példával... Mutassa meg ezeknek a lányoknak, hogy' csinálták a maga idejében!

Filomena néni (*fürgén és vidáman felugrik*): Az én időmben azt mondták: „Ne csak bámulj a lányra — Ugrasd meg, forgasd meg, — Hunczut, aki megbánja!“ (*Tánczolni kezd Cardillo előtt.*) Azt mondják, jó posztó nincs elnyűve, ha régi is. (*Folytatja a tánczot Janu apó előtt, hogy őt is tánczra hívja.*) No mutassuk meg nekik Janu apó, milyen a régi jó posztó!

Janu apó: Jaj, Filomena néni, szebb idő volt az, mikor én még rossz posztó lehettem!... De bizony ma már...

Grazia (*biztatva, vidáman*): „Ne csak bámulj a lányra: Ugrasd meg, forgasd meg, Hunczut a ki megbánja!“

Janu apó (*végre rászánja magát*): Hát Isten neki fakereszt! (*Felkel és amúgy öregesen, furcsán kezdi magát illegetni-billegetni Filomena néni előtt; aztán, mikor ez leül, ugyanolyan módon hívja tánczra Graziát.*) No most rajtad a sor, te rossz nyelvű, te barázdabillegető!

(*Grazia tánczol Janu apóval, s mikor ez leül, tánczra hívja Brunót, előtte tánczolva; a többiek is így teszik.*)

Bruno (*vidáman körbe forogva s pattogtatva az ujjait*): Ide lábom, ne tova!

Nanni (*nevetve*): Hej Bruno, ezt a munkádat ugyan meg nem fizeti Janu apó.

Bruno (*mint fentebb*): Bánom is én! Nem fizetésért teszem, hanem jókedvből! „Ugrasd meg, ha megtetszik, csókold meg!“ (*miután Grazia leült Filomena néni mellé, tánczra hívja Liát is, ő előtte is rugván a lábát*): Haj haj!

Nelli (*a szalmán fekve, dörmög*): Furcsa gusztus! ... Jó mulatást!

Malerba (*előre jő és belecsimpaszkodik Brunó karjába*): Hát most velem járjad! Jusson nekem is

Könyvtár

Bruno (*kiszakítva magát*): Eredj a pokolba! Haj, haj!

III. JELENET.

LENA ASSZONY (*jön jobbról a fenékről, egy pár marok kalásszal a fején.*) VOLTAK.

Lena asszony (*belépve, egy sarokba dobja a kalászcsomót és mosolyogva előre jö, miközben fején a kendőt igazitja.*)

Malerba (*tárt karokkal Lena asszony felé szalad*). Óh Lena asszony! Csillagom! Gyönyörűségem! Eszem a szívét!... Ugy megtánczoltatom, hogy még a föld is megrázkódik belé!

Lena asszony (*mosolyogva*): Nem a'!... Nannival akarok most tánczolni... (*kaczéran bókot csinál Nanni előtt*) ha ugyan érdemesnek tart erre a tisztességre...

Malerba (*gunyosan*): Ah, épen csak ő vele? No hiszen tudjuk mi azt amugy is, hogy tetszik magának! Jó régen tudjuk! Egészségére kivánom!

Lena asszony (*haragosan*): Hát magához ki szólt?

Malerba (*csufolódva*): Tehozzád szólt, Nanni! Vagy siket vagy az ilyen szép szóra?

Bruno (*nevetve*): Nanni se nem hall, se nem lát.

Lena asszony (*Nannihoz, miközben tréfálódzva és gúnyosan megy el mellette, ezt a dalt dudorászsza*):

Hiába van szemed, ha nem látsz vele mégse!
Ugyan mire való, ha nem vészsz engem észre?

Cardillo: Rajta hát, Nanni!... Te poltron!

Nanni (*dörmögve*): Nektek még ilyesmire is van kedvetek! Egész nap görbedni, kézben a sarló!... Aztán meg este az ember jól össze is rázza magát! Ugy neki estetek, mintha makarónira meg pecsenyére invitáltak volna benneteket.

Janu apó (*nevetve*): Hja, Lena lelkem, az a Nanni semmit se csinál semmiért!

Lena asszony (*Nannihoz kaczéran*): Én meg tudja mit mondok magának? „A kinek nem kellek, nem is érdemel meg!“ (*tánczra hijja Cardillot és kecsesen járja előtte, köténye két sarkát átfogva ujjai hegyével, és vállára hajtva á fejét.*)

Cardillo (*neki buzdulva*): No csak bolond ember ez a Nanni! Ha a maga szemébe nézek, szinte oroszlánnak érzem magamat! Még a Szent-Mihály lováról is felkelnék ilyen asszonyért!

Malerba (*ő is neki buzdul, a mint tánczolni látja Lena asszonyt*): Már nekem is juttasson valamit, Lena asszony! Már ki nem birom! Igaza volt: „A kinek nem kellek, nem is érdemel meg!“ Higyje meg, lelkem, azzal a szamár Nannival csak üres szalmát csépel.

Grazia (*nevetve*): „Ne csak bámulj a lányra“, Nanni bátyám!

Nanni (*végre ő is szikrát fog s rászánja magát, hogy felkel, kissé félszeg mosolylyal*): A lelkét... az áldóját! Én sem vagyok fából! Jövök már, la!

Lena asszony: Hajh ifjuracskám: késő bánat ebgondolat! (*Nevetve hátat fordít neki és jobb felé megy az asszonyokkal.*)

Nanni (*sértődötten*): Most a mikor már tűzbe hozott!... Most már nem birok magammal! Olyan kedvem kerekedett...

IV. JELENET.

MARA (*jön hátulról jobbról, egy kéve kalászszal fején.*) VOLTAK.

Nanni (*elébe megy Marának, a ki leteszi kévéjét az anyjáé mellé*): Éjh, hugom, az édes anyja faképnél hagyott! Hát legalább jőjjön maga. Eljárom a keringőlőst! Olyat tánczolok, hogy csak úgy szakad rólam a verejték!

Mara (*távozni akarva, félénken*): Köszönöm, Nanni.

Nanni: Hát maga sem akar?... Csak azért, mert én hívom?

Mara (*egyre zavartabban*): Engedjen meg... nem tánczolok.

Nanni: Mi lelte? Rossz a lába?... Vagy talán a szíve rossz?

Mara (*lecsüggeszive fejét*): Nem a'... inkább köszönöm szépen... Engedjen meg, Nanni.

Nanni (*félig sértődötten, félig tréfálva mondja a nótát*):

„Ennek a kislánynak hejh! a szive jég
Mindjárt sarkon fordul, ha feléje m'ék!"

Malerba (*csufolódva Nannihoz*): Ugyan hadd már, hadd már! Csak nem akarod, hogy hajba kapjon az anyjával?

Lena asszony (*Malerbához durván*): De most vége legyen már! Hagyja békében a lányomat!

Malerba: Hát ugyan ki bántja? (*Nannihoz, tréfásan oldalba lökve*): Hadd békén!

Nanni (*nevetve*): Hé, most meg már ez a táncz járja? (*Most ő löki meg Nellit.*) Nesze, add tovább!

Nelli (*majdnem elesik, haragosan visszafordulva*): No de már... mi közöm én nekem a ti bolondságaitokhoz? (*Ellöki maga mellől Brunót.*) Csak ti mulassatok egymás között!

Bruno: Mulassunk? Jó lesz biz a'! (*Próbálja megölelni Graziát.*) Most rajtad a sor, violám!

Grazia (*nevetve félresiklik előle, aztán Malerbát taszitja a másik oldalra*): Az ilyen játék nem kedvemre való. (*Lia is elszökik Bruno elől.*)

Malerba (*ugy tesz, mintha tántorogna és tárt karokkal megy Lena asszony felé*): Magának ugy-e kedvére való, Lena asszony!

Lena asszony (*haragosan visszalöki*): Otthon tartsa a kezét, különben baj lesz!

Malerba (*gúnyosan*): Már miért? Talán az én kezem piszkos? Talán most már azt kivánja, hogy előbb mossam meg?

Lena asszony: Magának piszkos a keze is, a szája is.

Malerba: No lám, Lena asszony, egyszeribe milyen csiklandós lett: nem szabad hozzá nyúlni. Talán ugy érti, hogy klastromba készül?

Lena asszony: Ugy értem, hogy maga semmi ember!

Malerba (*csufondárosan*); Semmi ember? Köszönöm alássan. Hát ezért nem szabad magához hozzányulnom? Hát akkor nyulj hozzá te, Nanni: neked tiszta a kezed.

Nanni (*nevetve*): Föl se vegye, Lena asszony. A bor beszél belőle.

Lena asszony (*fájdalommal*): Hát magából mi beszél, az eczet? hogy olyan savanykásan felel az ember szavára!

Nanni: Én? Hát mit mondtam magának?

Lena asszony (*szomoruan*): Semmit... Hagyjuk most... (*Hangot cserélve, s gyengédebben, bár még mindig kissé szomoruan*): Hoztam magának egy marék cseresznyét, onnan a szőlőből... Nem bánom, ha nincsen is jó szivvel hozzám... magának szedtem. Kell-e? (*Kinálja neki a kötényébe kötött cseresznyét.*)

Nanni: Köszönöm szivesen... ha nekem szánta..

Bruno: Oh, *kapni* mindig szeret ő kegyelme!

Nanni: Végy belőle te is... Malerba...

Lena asszony (*feldobja a cseresznyét a levegőbe*): Valamennyien, fogjátok!

Nanni (*meglepetten*): Hát ezt miért csinálja?

Lena asszony (*szinte könyezve, de erőt véve magán*): Hát maga miért csinálja?

Nelli (*a földön csuszva, összeszedi a cseresznyét*): Beh kár érte! Isten ajándéka!

Malerba (*erősen ágálva, hogy csend legyen*): Pszt!

Janu apó: Mi baj? (*A mezőről a kutyák vonítása hallatszik.*)

Malerba (*bolondos kaczagásba törve ki*): Semmi. Csak az, hogy a kutyák is már valami rosszat éreznek.

Janu apó: Mindjárt botot fogok rájuk meg te rád is.

Cardillo: A holdat ugatják meg a kutyák.

Bruno: A holdat nézik a kutyák is, meg a szerelmesek is. (*Graziához fordulva, udvariasan*): No lássuk, magának ki jár az eszében?

Grazia (*kaczéran tiltakozva*): Nekem? Senki.

Lia: Nekem sem.

Malerba: Óh Léna asszony, hát maga miért nem szól! Mit bámul a holdra? talán bizony annak mondja el, mi baja?

Nanni (*tréfásan dudorászva*):

„A kinek búja van, el ne sohajtsa,
Kinek a szive fáj, magába tartsa!"

Lena asszony (*némi keserűséggel*): A hold minden embernek fénylik.

Cardillo: Hát Mara lelkem, beszéljen legalább maga! Mondja meg, ki jár az eszében?

Nanni (*nevetve Marához*): Nem is tánczol, nem is beszél!... Ugyan mi lelte, a manóba is?

Mara (*mintha rá sem ügyelt volna*): Anyám, hozzak vizet a folyóról?

Lena asszony (*hirtelen*): Hozz csak, hozz.

Nanni: Ejh, hisz abban sem volna semmi hiba, ha gondolna valakire. Hiszen hála Istennek, együtt van a kelengyéje!... Meg az ideje is itt van már, hogy férjhez mehetne.

Mara (*hátat fordít neki*): Nem akarok én férjhez menni. (*Belép a kunyhóba.*)

V. JELENET.

VOLTAK. MARA NÉLKÜL.

Malerba (*kezeit szája elé téve, Mara után kiált*): Akkor csak vigyázzon gyöngyöm, hogy meg ne tegye a mamuska!...

Lena asszony (*izgatottan*): Mit ártja magát az én dolgomba?

Malerba: Csak a' mondó vagyok, hogy magából még helyre menyecske válnék, talán különb mint a leányból! Meg hogy nincsen inyére az özvegyi állapot... Ugy-e, hogy nincsen?

Lena asszony (*fenyegető hangon*): Ha velem van baja, ha énvelem akar kikötni: jól vigyázzon, mert olyan fogam van, hogy nagyot tudok vele harapni!

Malerba: Tudom én is, hogy van! Olyan, hogy fel is birja velük falni az embert! Szőröstül-bőröstül! Ha csak rájuk nézek, már azt mondom: jaj! Isten mentsen tőlök.

Cardillo: Eredj már: tudom, hogy te is szívesen engednéd magad felfalni.

Malerba: Hát te? Hát Nanni pajtás? (*Hangot cserélve, gunyos mosolylyal*): Persze előbb ő van soron, mert az ő keze tiszta! Már jó ideje tudjuk.

Nanni (*nevetve*): Ej, nekem nagyon kemény a bőröm. Engem nem olyan könnyű megenni!

Lena asszony (*Malerbához*): Hát ha annyi mindenfélét tud, azt nem tudja kend, hogy a felesége hogy' becsüli meg magát?

Malerba: Hallod a farkast: már üvöltöz.

Janu apó: Hagyjátok már el! Hagyjátok abba, ha mondom! Azért van ez a kis estéli terefere, hogy nevessünk, hogy töltsük az időt...

Nanni (*közeledve Lena asszonyhoz, tréfás hangon*): Hát mit csinál a Malerba felesége? ... Mit vét neki?

Lena asszony (*haragosan*): Semmit. S én sem vétettem magának semmit, hogy olyan csúfondáros dolgokat mond nekem! „Nagyon kemény a bőre!“ Hanem a szíve, az még keményebb.

Nanni (*hátat fordít neki dudorászva*): „Kemény a szíve a babámnak.....“

Bruno (*Graziához, kedveskedve énekli*):

„Azt mondják, szíved kőkeményre vált,
Hogy elfeledtél, hogy nem is szerettél!“

Grazia (*mosolyogva rávág amannak rimeire, a többi leányhoz fordulva*):

„A férfi csalfa, hej ne hidd szavát:
Ésküt ha mond, magába' csak nevetgél!“

Cardillo: Nagyszerüen rávágott! No most már mondjunk rigmust valamennyien.

Nanni: Kezdd rá te, Nelli!

Nelli: Nem tudok én semmit.

Malerba: Hát ügyeljetek!... Majd mondok én.

Filomena néni: Kend hallgasson! Lányok is vannak itt! ismerjük a maga gyönyörü nótáit!

Bruno (*Liához*): Hát akkor maga, szivem Lia!

Lia (*huzódozva*): Én nem tudok, biz' Isten nem tudok.

Grazia: Én sem.

Cardillo: Hát akkor maga, Lena asszony.

Lena asszony: Nincsen nótázni való kedvem.

Grazia: De mikor annyi szép nótát tud.

Nanni: Csak kéretni akarja magát!

Lena asszony (*feléje lövell egy pillantást, aztán lehajtja fejét*): Jól van, majd mondok egyet, a mi ép az eszembe jut. (*Édes hangon, mintegy magában térdére téve a könyökét, fejét a kezei közé nyugtatva, mondja:*)

Te pompás szegfű, óh én drága lelkem,
Mondd meg nekem, hogyan szeresselek:
Elloptad szivem, mikor nem ügyeltem,
Hát megbocsáss, hogy fölkerestelek.

Bruno: Hát nincsen tovább?
Lena asszony: De van! (*tovább énekel*):

Már sok kemény szivet meglágyitottam,
De hajh mit ér, ha nem birok veled?
Hát jól van, elmegyek, szivem-hagyottan:
Maradjon nálad; aztán ne feledd.

Bruno: Éljen! Éljen! Ez aztán megtalálta a nótáját . . . Ördöngős egy asszony!
Malerba (*Nannihoz, csufolódó hangon*): No most rajtad a sor, te „pompás szegfű".
Nanni (*otromba nevetéssel*): Dehogy . . . Nem tudok én ilyen czifra nótákat . . . Hig az én eszem ahhoz.
Cardillo: No ha erre nem tudsz felelni, akkor igazán vagy hígeszű vagy, vagy azt akarod mutatni, hogy nem értesz az ilyen szóból.
Lia: Most meg ő akarja magát kéretni.
Nanni (*végre rászánja magát, hogy felkel, félig mosolyogva, félig boszusan, révetegen körülnéz, minden verssort azzal kisérve, hogy mutató ujjával bök egyet a levegőbe*): Én ezt a kádenczíát tudom csak:

„Láthatsz sokat barátom, de keveset beszélj,
Vedd számba mindig azt is, hogy hol vagy és kinél;
Csak azt a munkát vállald, a mit elbír kezed:
Jól hányd meg, vesd meg dolgod, mielőtt megteszed."

Malerba (*Lena asszonyhoz, vigyorogva és végigörülve száját a kezével*): Hallotta, Lena asszony? Hát jó lesz elcsititani a szivecskéjét!
Lena asszony (*dühre gyülva, felpattan és egy tányért arczába vág*): Nesze neked, beste lélek!

Malerba: Ah! Adta farkasa! De szapora a keze járása is! (*Feléje rohan.*)

Janu apó: Hé, elég volt már, megálljatok! (*Nagy zenebona; valamennyien egyszerre kiabálnak, egyfelől a férfiak tartóztatják vissza Malerbát, másfelől az asszonyok Lena asszonyt.*)

Nelli (*szökik a verekedők elől*): Mindig ez a vége, mint a Paprika Jancsi komédiájának!

VI. JELENET.

MARA (*kiszalad a konyhából*). VOLTAK.

Mara (*rémülten, szinte sirva*): Édes anyám, édes anyám! Mi volt?

Nanni (*Malerbához*): Hadd békén. Mindig te kezdesz ki vele.

Malerba (*még mindig izgatottan*): S mindig te véded!..... Mivelhogy terád kacsintgat a farkas! . . . Jó étvágyat!

Lena asszony (*Malerbához, öklét rázva feléje*): A milyen igaz, hogy farkasnak hívtok . . .

Janu apó (*közbevág*): Most ettetek meg ittatok, hát mindjárt fejetekbe száll a bor! (*Lena asszonyhoz*): Maga meg térjen ki az utjukból! Inkább menjen vizért a folyóhoz! Hűsítse le a vérét!

Lena asszony (*fogja a korsót és fenyegetve szól Malerbának*): Megadod az árát, lator, ha keresztre feszitenek is érte!

Mara: Édes anyám! Az Istenért! (*Lena asszony elmegy balról a korsóval.*)

Malerba: Átkozott farkas, beleakad mindenkibe, mivel nem jár a kedvében Nanni!

Janu apó (*a jobb fenék felé taszigálja*): Te meg gondolj inkább a marhára! Nézz utána, megették-e az árpát, s mielőtt lefekszel, adj nekik friss almot! Értetted?

Malerba (*dörmögve, menetben*): Értettem, értettem! Hanem azért kegyelmed is okosabban tenné,

ha nem szegődtetne ide efféle Mária Magdolnákat . . . a kik csak azért jönnek ide, hogy háborúságot csináljanak! . . . meg hogy itt vadászszanak szeretőt! Nem mondok egyebet. Adjon Isten jó'tszakát! (*El.*)

Nelli (*ő is indul utána*): Jó'tszakát mind közönségesen!

Nanni (*Marához, a ki ez alatt oldalt állott, távol a többiektől, kötényével törölve a szemeit*): Soha se törődjék vele, Mara lelkem! Tudja, az a Malerba milyen himpellér!

Mara (*fájdalmas hangon*): Miért tűznek össze mindig az anyámmal? Nincsen jobb dolguk?

Nanni: De mikor mondom, hogy hunczut ember az a Malerba! Hadd kotyogjon.

Mara (*mint fent, szinte szemrehányó hangon*): Szeretném látni, mit szólna hozzá, ha igy beszélnének a maga édes anyjáról! . . .

Nanni: Hát most meg énrám van panasza?

Mara: Nem magára; panaszom van a szerencsétlenségemre . . .

Nanni: Jól van, jól, de hát én abban nem vagyok hibás . . . Maga se hibás. Tudja, hogy mit mond a példabeszéd: Tüskén nő a rózsa . . .

Mara (*rábólint; keserű hangon*): Maga is kezdi... Maga is hát! . . . Azzal, a mit most mondott!

Nanni: Hát mondtam én valami rosszat?

Mara: Nem mondott!... Hagyjon békén maga is! (*Hátat fordít neki és belép a kunyhóba.*)

Nanni (*vállat vonva*): Igy is jó. Mit bánom én

Filomena néni (*Graziához és Liához*): Jerünk, jerünk, már késő van, s holnap korán virrad.

Bruno (*úgy tesz, mintha ő is az asszonyokka akarna együtt menni*): Megyek, megyek! Itt vagyok, la!

Lia (*nevetve elszalad*): Jézus Mária!

Grazia (*visszalöki*): Kiki a maga vaczkába!

Filomena néni *(egy szénavillát kap fel)*: Látja kelmed? Ebből kaphat, ha tetszik! *(Bemegy a kunyhóba Graziával és Liával.)*

Janu apó *(Brunót és Cardillot a jobb fenék felé taszítva)*: Csicsiba! Aló mars! Induljatok! *(Bruno és Cardillo elmennek)*. Ki vigyáz a birkára?

Nunzio *(összeszedi czók-mókját)*: Én, gazd'uram.

Janu apó: Hát akkor mit lebzselsz itt, te léhűtő? Neked is a pletykát kell hallgatnod? Vigyázz, mert ha a birka kárt tesz a szérűben, összetöröm a csontodat.

Nunzio: Hát hogy vigyázzak rá éjjel is? Nem jelenti a birka, ha ide akar jönni a szérűbe.

Janu apó: Te kenyérpusztító! Te dologkerülő!

Nunzio: Dologkerülő! . . . Jól mondja, gazd' uram! . . .

Janu apó: Eredj már, mert különben mindjárt repülsz. *(Lábát rugásra emeli.)*

Nanni: Menj csak, majd itt én vigyázok. Itt kinn hálok az éjjel. *(Nunzio el a bal fenék felé.)*

Janu apó: Jól van, szerencsés éjszakai nyugodalmat. Azután szemmel tartsad a holmit! *(El balra.)*

Nanni *(összeigazítja fekvőhelyét)*: Jó'tszakát, gazd' uram.

Nunzio *(kivülről, távozva énekel)*:

„Csöndes a tá-á-jék.
Késő van immár . . .“

Nanni *(folytatva a nótát, miközben iszákja alatt, melyre rá akar feküdni, igazítja a szalmát)*: . . . „De a rózsám vá-ár még.“ *(Leül a fekhelyre és nyujtózkodik.)* Hajh! . . . Holnap meg kezdjük előlről! *(A fenékszín felől, a vetés közt, száraz levelek zizzenése hallatszik.)* Hé, ki jár ott? . . . Állat, vagy kisértet?

VII. JELENET.

LÉNA ASSZONY (*jön bal fenékszín felől, fején hozva a vizes korsót.*) NANNI.

Nanni: Maga az Léna asszony? Beh rám ijesztett!

Lena asszony (*sötéten nézve maga elé, miközben a kunyhó küszöbéhez megy, lelenni korsóját*): Maga is csak egyre bolondozik! Szeret csufolódni a felebarátjával!...

Nanni: Talán még most is haragszik? Hát nem hűtötte le a vérét, odalenn a folyónál?

Lena asszony (*percznyi habozás után, mintha elökélné magát valamire, egyenesen elébe megy, határozott lépésekkel, de lecsüggesztve karjait, szomorú, kétségbeesett mozdulattal*): Minek bánt maga engem, Nanni? Mit vétettem magának?

Nanni: Hogy én bántom? Miért? Mit mondtam magának?

Lena asszony (*szinte összetörve, leül egy kévére; mintegy magában beszélve, panaszos hangon*): Ha rosszat tettem, magammal tettem rosszat... de magának nem vétettem soha semmit. Sem annak a mihaszna Malerbának... Hát akkor minek gyaláz, minek piszkol egyre?... Akkor is, mikor maga is hallja!

Nanni: Az a Malerba csak mókázik. Sohse gyötrődjék miatta! Jó' tszakát.

Lena asszony: Jó'tszakát magának — maga tud aladni!

Nanni (*egyre kissé ingerkedő hangon*): Hát maga talán nem tud?

Lena asszony: Nem én, Nanni. Tudja azt maga jól.

Nanni: Hát akkor keressen valaki mást, a ki majd csicsijja babáját énekel; engem meg hagyjon aludni, mert álmos vagyok.

Léna asszony: De áldott pátrónusa van, hogy ilyen tésztából gyúrta!

Nanni (*nevetve*): Milyen tésztából?

Lena asszony: Jó szeme van, aztán úgy tesz, mintha nem látna vele.

Nanni: Nem én, Léna asszony, sötétben nem látok vele.

Lena asszony: Ha sötét van, annál jobb; sötétben annál jobban megérti az ember a szót; olyannak érti, a hogy a másiknak a szive diktálja. A kend szava Nanni, úgy vág, mint a borotva.

Nanni: Nem értem én az ilyen figurás beszédet, Léna asszony.

Lena asszony (*keserű hangon*): Hej, milyen feje van magának! S milyen szive... Kemény, mint a kőszikla!

Nanni: Nem értem! Nem értem!

Lena asszony: Nem érti!... Nem bánja, ha a lába előtt pusztul is el az ember!... Maga azalatt másfelé forditja a fejét.

Nanni: Teringette! Hát már pusztulásról meg halálról beszél?

Lena asszony (*rövid szünet után, könyökét térdére téve, állát keze közé fogva, mintegy fojtogatva fájdalmas szenvedélytől*): „Te pompás szegfű, ó én drága lelkem! Mondd meg nekem, hogyan szeresselek!“

Nanni: Nem tud más nótát, Léna asszony?

Lena asszony (*lázasan, törülve a szemét*): Mindig ez van a nyelvemen... mivel tele van vele a szivem! Csak tetteti magát, mintha nem tudná! Tetteti magát, mintha nem látná, hogy égek el lassú tüzön! Farkasnak mondanak... De maga a farkas, a ki engedi, hogy szeme láttára pusztuljon el az ember...

Nanni: Hát mondja már, Léna asszony, mit akar?

Lena asszony (*fölébe hajolva, arczát szinte arczához értetve, rekedt, szinte állatias hangon*): Téged akarlak!

Nanni (*kaczagásba törve ki*): Maga! . . . Mért nem adja inkább hozzám a lányát? . . . Adja hozzám a lányát, a ki friss hus . . .

Lena asszony: Haj, Nanni, Nanni! . . . Szeretném, ha te sirnád el az én könnyeimet!

Nanni: Engedjen meg, lelkem! . . . Csak úgy tréfából mondom . . . De tudja azt a példabeszédet: „Ha szóm nem követnéd, örökösen bánnád: Hagyjad ott az anyját, vegyed el a lányát!“

Léna asszony: Hogy bir tréfálózni még most is? Hogy tud mulatni azzal, hogy a lábával tapos az arczomon? Én vagyok az, a kit farkasnak csufolnak, igaz . . . silány teremtése vagyok az istennek . . . Látja, milyen vagyok, ha csak beszélek is magával? . . . Hitvány szemét! Majd eldobhat, mint egy rongyot . . . ha már nem kellek . . .

Nanni: Ne ne ne . . . „Jól hányd meg, vesd meg dolgod, mielőtt megteszed!“

Lena asszony (*keserűen*): Milyen józaneszű ember kelmed! Előbb meghányja-veti a dolgát!

Nanni: Nekem a magam állapotjával kell törődnöm . . . Szegény ördög vagyok, a ki napszámra jár, abból él . . . Nem keveredhetem ilyen históriába . . . hogy aztán tudja Isten mennyi galibám legyen belőle.

Lena asszony (*alázatosan*): Miféle galibája lehetne velem? . . . Tudja kend, ki vagyok! . . .

Nanni: Épen azért, mert tudom! Soha ki nem mászom, ha egyszer belekeveredem ebbe a históriába. Nekem meg arra kell gondolnom, hogy megházasodjam, érti-e? Nincsen egy fityingem . . . csak a jó hírem meg a jó egészségem. Arra kell

gondolnom, hogy egy kis hozományhoz jussak, érti-e? Hát mondja meg maga... odaadná a lányát olyan valakinek, a ki ilyen históriába van belekeveredve?... Olyan asszonynyal, mint maga? Rossz néven ne vegye, de hát...

Lena asszony... (*megalázkodva*): Nem veszem rossz néven. Magától nem veszek rossz néven semmit.

Nanni: Hát akkor hagyjuk abba ezt a szószaporítást, késő van. Jó' tszakát, most már igazában. (*Megfordul a másik oldalára, hogy végig nyuljon a szalmán.*)

Lena asszony (*néhány pillanatig ott ül némán, fejét tenyerébe hajtva, aztán mintha magában panaszkodnék*): Még ezt is elköveti rajtam?... A tulajdon lányom kezébe adja a kést?

Nanni (*boszusan*): Én semmit sem követek el. Hagyjon aludni, tüzes-adta!

Lena asszony (*siket hangon, mintha magán kivül volna, dadogva*): Jó... hát el akarja venni a lányomat?

Nanni (*meglepetten, félig megfordulva*): Mi a kő?!... Igazán mondja?

Lena asszony (*mint fent*): Igazán mondom.

Nanni (*még mindig kételkedve, de már felemelve a fejét és Lena asszonyra meresztve a szemét*): És maga igazán hozzám adná feleségül?

Lena asszony (*előbb kétszer-háromszor leszegi a fejét, a nélkül, hogy szólni tudna; aztán fulladozó hangon*): Igazán... Hát meg birok valamit tagadni magától?... Elveszi majd a leányomat, ha egyszer ugy akarja... Én meg elmegyek... messzire... hogy soha se lásson többet ez életben.

Nanni (*előbb egy perczig merően ránéz, kételkedve, aztán megint a másik oldalra fordul, mintha attól tartana, hogy lóvá teszik*): Hát jó; ha ugy van, majd később beszélünk róla.

Lena asszony (*mint fentebb*): Akár most is, ha egyszer ugy kivánja... Jobb, ha most beszélünk róla.

Nanni (*élénken, felülve fekhelyén*): Hát komolyan beszél maga, Lena asszony?

Lena asszony (*keserűen*): Azt hiszi, hogy van kedvem tréfálni ebben az órában?

Nanni (*szinte ujjongva, talpra ugrik*): Derék a', derék a'; hát akkor szaván is fogom. Gaz, a ki megbánja!

Lena asszony (*szinte összetörve*): Gaz, a ki megbánja.

Nanni: És vasárnap elmegyünk a nótáriushoz, hogy menjen a dolog egymásután... De megmondom előre, nekem ugyan nincsen egy fakovám sem.

Lena asszony: Mit bánom én?!

Nanni: Jó hírem, meg jó egészségem... az van! Hanem a butort, mi egyebet maga adja a lányának.

Lena asszony: Mindent a mi csak kell... Most már én ugy sem törődöm semmivel!... Találok egy zúgot, a hol összeroskadjak és elpusztuljak, a hol nem vagyok a maga utjában!...

Nanni: Ejh no már, azért maga parancsolhat a maga házában.

Lena asszony: Most már nem törődöm semmivel! Vége... most már örökre vége!

Nanni: Csak az a kérdés, mit szól a dologhoz a lánya; mert hát ehhez csak neki is van szava?

Lena asszony (*könnyel a szemében*): Óh, az én lányom az én vérem. Rááll ő is, soh'se tartson attól. Mindjárt ide szólitom. (*Bekiált a kunyhó felé*) Mara!

Nanni: Most mindjárt? Minek ilyen lóhalálában?

Lena asszony: Jobb a fájós fogat mindjárt kirántani! Maga ugy sem másitja a szándékát...

Nanni: Nem én, nem másitom. De hát ráérünk... majd holnap.

Lena asszony: Jobb a fájós fogat mindjárt kirántani. Ugy sem aludnánk már sem maga, sem én, ezzel a tövissel a szivünkben.

Nanni: Hát jól van, jól van... Ha akarja, tessék.

Lena asszony (*kifelé tuszkolva, szinte nyersen*): De most menjen innen, menjen most! hagyjon magamra a lányommal! Kendnek semmi dolga, mikor anya a lányával végez. (*Kiált*): Mara! Mara!... Már jön! Látja, hogy kijön mindjárt? Menjen! (*Nanni el balról.*)

VIII. JELENET.

MARA ÉS LENA ASSZONY.

Mara (*kijön a kunyhóból még álmosan, igazitva a ruháját*): Mit akar, édes anyám?

Lena asszony (*erőt vesz magán, hogy ne hallassék hangja reszketése*): Azt akarom mondani... hogy az a Nanni... előállott végre a szándékával... azt mondja, el akar venni téged...

Mara (*meglepetten, kezével kebléhez kap, mintha sziven sebezték volna*): Engem?

Lena asszony: Téged! Csak ne vágj olyan ostoba képet! Azt feleltem neki, hogy jól van... már most neked is meg kell mondanod, akarod-e?

Mara: Én, anyám?

Lena asszony (*lenyelve keserüségét*): Téged kérnek... hát neked kell beszélned...

Mara (*mind rémültebben*): Hát mit mondjak... Ilyen hirtelen... Mikor alig ismerem azt az embert...

Lena asszony: Ah, alig ismered? Mikor egy hónapja dolgozik velünk együtt az uradalomban!

Mara (*zavarodottan hebegve*): Még csak nem is gondoltam rá, hogy elvegyen... Arra akár megesküszöm! Megesküszöm, anyám!

Lena asszony: Jól van, most megmondta világosan... Amott van, várja a feleletet.

Mara (*élénken*): Nem! Mondja meg neki maga!

Lena asszony (*keményen hangon*): Nem? Hát aztán miért nem?

Mara: Mert nem megyek férjhez!... Nem akarok férjhez menni...

Lena asszony (*gúnyosan*): Hát mit akarsz csinálni?... Kolostorba menni?

Mara (*mint fent*): Nem akarok férjhez menni!... Nem kell az az ember!

Lena asszony (*sötéten, szinte fenyegetve*): Nem kell? Nem kell? Aztán miért nem kell?

Mara (*egészen remegve, magán kivül a rémülettől*): Mert ilyesmi nem lehet... (*rászegezve tekintetét, melyben vad gyanu villámlik*): Jól tudja anyám, hogy nem lehet!

Lena asszony: (*bősz tekintettel, ráemelve kezét*): Mit akarsz mondani? Beszélj ugy, hogy megértsem!

Mara (*zokogásba tör ki*): Anyám! Minek gyötör most engemet?... Mit vétettem?

Lena asszony: Még kéreted magadat!... Azt akarod talán, hogy én magam könyörögjek neked? Még csak az volna a szép!

Mara: Engedjen el, anyám, az Istenért! Mondja meg neki maga, hogy abból a házasságból nem lehet semmi...

Lena asszony: De én azt mondtam neki, hogy igenis lesz. És te is azt mondod majd, mert akarom!

Mara: Maga?

Lena asszony: Én vagyok az anyád! Az én dolgom, hogy neked férjet szerezzek!

Mara: Maga akarja?

Lena asszony (*eltökélten, szinte szilajul*): Én hát! Én szerzem neked! S hozzá is mégy, mert én adlak hozzá!

Mara (*könyörögve, összekulcsolt kézzel*): Ne, anyám, ne tegye!

Lena asszony: Még a hajadnál fogva is az oltár elébe hurczolnálak!

Mara: Ne tegye, anyám! . . . Ne tegye! Megbüntet ezért bennünket az Isten!

Lena asszony (*megragadva haját, sötéten néz vele farkasszemet, arcz az arczon*): Mit mondtál? Beszélj! Beszélj világosan!

Mara (*sikoltva*): Anyám! Anyám!

IX. JELENET.

NANNI ÉS VOLTAK.

Nanni: Mit csinál, Lena asszony! . . . Csak jó szóval . . .

Lena asszony (*Marához, még szinte magán kivül*): Eredj most, eredj! (*Nannihoz durván*): Kendnek semmi dolga, mikor anya a lányával beszél. (*Marához, mint fent*): Eredj, mert még elkárhozom miattad. (*Mara sirva visszatér a kunyhóba*).

Nanni: Mi történt? . . . Miért sir? . . . Nem kellek neki? . . .

Lena asszony (*lassan-lassan összeszedi magát, de még egyre reszket; keserű mosolylyal*): Dehogy nem! Ó miatta ne féljen . . . Már most csak énnekem kell hordanom a jármot . . . énnekem!

Nanni: De hát mi baja? Beszéljen már! . . . Egészen ki van kelve magából . . .

Lena asszony: Ah, hát maga azt semmibe se veszi, a mit tettem? . . .

Nanni: Megkövetem . . . már megbocsásson . . . de hát azért csak nem kell ennyire felforralnia a vérit! Ha meg lehet csinálni a dolgot, jól van; ha nem lehet, abba is beletörődöm, s csak úgy megköszönöm a hozzám való jóindulatját.

Lena asszony: Hagyjon most! . . . Hagyjon most magamra! . . . (*Kezét arcza elé téve, sirásra fakad.*)

Nanni: No még sir is! . . . Hát mi volt? Beszéljen már.

Lena asszony: Semmi. Hadd sirjam ki magamat. Ha tudná, mi van idebenn!

Nanni (*zavarodottan*): Hallja . . . Igazán sajnálom . . . ha én miattam . . . vagy valami rossz szó miatt, a mit mondtam . . . a mi csak ugy tréfából kiszaladt a számon . . . (*Mindinkább belezavarodik, végre nagy melegséggel:*) Ugyan hagyja már abba, mi a manó!

Lena asszony: A krokodilusról mondják, hogy előbb fölfalja az embereket, aztán megszánja, megsiratja őket. A maga sajnálkozása is csak olyan krokodilus-sajnálkozás.

Nanni: Isten engem ugy segéljen, hogy nem olyan! . . . No hagyja el már!

Lena asszony (*kétségbeeseiten rázva fejét*): Már nem birom tovább . . . Nem bírom tovább! Megtettem mindent, a mit maga kivánt tőlem, de most nem birom tovább! . . . Jaj, mire vett rá, Nanni! Mire vett rá!

Nanni: Nem tudtam, hogy ilyen nehezére esik! Há'jszen nem akarom én erőltetni a dolgot, nem én!

Lena asszony (*rászegzi könnyes, égő szemeit*): Most legalább látja, jó szívvel voltam-e magához?

Nanni: Háládatlan ficzkó volnék, ha nem lát-

nám. Odaadja a lányát, vele adja a holmit! Többet már mit tehetne?

Lena asszony (*keze közé véve a fejét*): Semmit, semmit!

Nanni: Jó a szive, mint a falat kenyér!...Hogy a mi a magáé, azontúl ne legyen a magáé... Kivetkőzik mindenéből, hogy a lányának adja!...

Lena asszony (*fejét rázva, kötényét szeméhez emeli*): Az semmi!...Az mind semmi!...

Nanni: Lehet, hogy magának semmi, de csak nagy dolog az! Hogy az ember még életében ott hagyja, a mi az övé!... Mikor még helyre menyecske válnék magából is!...Tán még inkább, mint a lányából!... Malerba is mondta... (*Tréfásan, hogy kibékítse*): Biz' Isten szerencse, hogy rokonság lesz közöttünk, mert különben... hej, haj!... (*Mindinkább belezavarodva*:) Ugyan már, hagyja el! Igazán nem tudom már mit mondjak. Látja, hogy már szinte a torkomon akad a szó... Még valami bolondot követtet el velem! (*Otromba nevetéssel*:) Még sutba vágom a rokonságot, akármit mond hozzá szent János, a patrónusom!

Lena asszony: Ah! Még a szentekkel is csufot űz!

Nanni (*mialatt elhal a mosolygás ajkain, lassanlassan rajta is mindinkább erőt vesz a zavar és a felindulás*): Dehogy is...igazában mondom...De nagy ördög maga!... De most már hagyja abba és törülje le a szemét... Tegye meg, az én kedvemért!

Lena asszony: Tudja, mit tétetett velem?... Hogy saját maga nyomta kezembe a kést...Aztán azt mondta: nesze fogjad!...Tépd ki vele a szívedet te magad!

Nanni (*egészen elvesztve önuralmát*): Elég már, elég már! Nem bírom látni ezt a sirást! Még én

is elvesztem a fejemet!...Elég már!... No, az én kedvemért! (*Megöleli.*)

Lena asszony (*hirtelen kitépve magát öleléséből. egészen reszketve és kikelve magából*): Ne bántson! Hagyjon csak...Mondtam, hogy úgy tesz velem, mint a krokodilus! (*Ott állanak, mind a ketten sápadtan és merően egymás szemébe nézve.*)

Nanni (*zavarodottan kebegve*): Miért? Miért Lena assszony?

Lena asszony (*süket és tört hangon, mintegy haragosan rátámadva*): Ugy téssz, mint a krokodilus! Te gyalázatos!...Te hitvány ember!...Azt akarod, egészen elveszítsem az eszemet?

Nanni (*hirtelen, mintha menekülne előle*): De nem... Lena asszony...Mit akar?

Lena asszony (*megragadja karjánál fogva, vadul és elszántan, aztán siket hangon*): Ne szólj! . . . Itt meghallják...

Nanni (*iparkodva kitépni magát*): Nem, Lena asszony! (*Kivesz zsebéből egy, két posztódarabból összevarrt talizmánt s reszkető hangon feléje tartja*): Meg ne igézzen!

Lena asszony: Hadd azt a rongyot, nem ér az semmit! Én is próbáltam elégszer megrontani az igézetedet, de nem volt foganatja!...

Nanni: Ne, ne, Lena asszony...Egyenesen poklokra szállunk!...(*A magasban kuvik szava hallatszik.*) Hallja? A kuvik, a halálmadár! (*Öklét rázva az ég felé*): Fogjon meg az átok, gonosz madár!

Lena asszony: Engem! Én vagyok megátkozva. De most már nem bánom azt sem! A poklot már átszenvedtem az imént! A mi rosszat teszek, már megfizettem!

Nanni (*legyőzetve, roskatagon, önmagából kikelt ábrázattal, már nem tudva ellenállni*): Krisztus...

Lena asszony (*magával vonszolja karjánál fogva, lecsüggesztett fővel, sötét tekintettel, hogy igazán far-*

kasra emlékeztet): Hallgass! . . . Ne káromkodjál mostan! (*Eltűnnek balról, a fenéken.*)

(*Csend. Messziről hallatszik a folyó mormogása, a vetés suhogása, a tücskök czirpelése, és közbe-közbe, mintegy gyászosan, a kutyák csaholása. Egyszerre éles süvöltéssel megint átröpül a szinen a kuvik.*)

A függöny legördül.

II. FELVONÁS.

Parasztház udvara. Jobbról a ház ajtaja és ablaka, vadszőlővel befuttatva. Balról a kut és a fás kamra. Az ajtó és az ablak közt kőpad. A fenékszin falán, melynek tetején gaz és törött cserepek láthatók, az utczára nyiló kis kapu. Azontul a helység látképe egészen a Kapuczinus-dombig, melyen balra a kolostor egy szőglete és a templom előtti nagy kőkereszt látszik. A szemben levő házak ablakai és erkélyei papir lampionokkal és szines függönyökkel vannak feldiszitve.

I. JELENET.

MARA *azlán* NANNI.

(*Mara mirtusgalyakkal és szines lampiónokkal diszíti a házat. A kapun bejön Nanni és odamenve hozzá, meghatottan átöleli.*)

Mara (*meglepve és egész boldogan*): Ah!... Hát kendet mi lelte!... (*Kedvesen huzódva*): Mit csinál most, édes gazdám?... Meglátnak bennünket a szomszédok.

Nanni: Hozd ide a fiamat; őt is meg akarom csókolni.

Mara: Gyónni volt?

Nanni: Gyónni, látod.

Mara (*mosolyogva*): S ezt a penitencziát szabta rá a pap?

Nanni: Ne beszélj penitencziáról... Boldog vagyok... Hijjad a gyereket.

Mara: Hadd halljam, miket beszélt a gyóntató papnak?

Nanni: Ah . . . Hát most meg neked gyónjak meg?

Mara (*mosolyogva*): Hát nem mondhatja meg nekem is, ugyan már?

Nanni (*megint átöleli*): Neked csak annyit mondok, hogy szeretlek; megérdemled.

Mara (*háladatosságtól csillogó szemekkel*): Igazán, igazán, szeret?

Nanni: Te hóbortos, még kérdezed, te hóbortos! Talán megesküdjem?

Mara (*szinte sírva a boldogságtól*): Nem kell, elhiszem most, elhiszem! Látom az arczán, hogy igazat beszél. (*Lehajol és megcsókolja kezét.*) Az isten áldja meg érte . . . hogy olyan jó ünnepet szerzett vele! Az Isten áldja meg!

Nanni (*ő is meghatottan*): Elég már, kis bolond! Szegény kis bolondom! . . . Elég már!

Mara (*szinte túláradó érzéssel*); Kimondom most! Annyi kinszenvedést okozott nekem! Annyira gyötört, ugy hogy talán maga se tudta!

Nanni (*zavartan*): Én?

Mara (*kezét a Nanni szájára téve*): Maga — de most ne szóljon semmit! Velem se mondasson semmit! . . . (*Szerelmesen nézi, arcz az arcz előtt, aztán fejét rázva*): De most már máskép lesz, ugy-e? Most már csak engem magamat szeret majd?

Nanni: Ugyan már! . . .

Mara: Ne, csak meg ne haragudjék. (*Szerelmesen rámosolyogva*): Látja, most én gyónok meg magának! Eleinte, emlékszik még, én nem akartam . . . Tudja . . . valamit a fejembe vettem . . . valami csúf dolgot . . . (*hirtelen gyengeséggel, szinte könnyezve*) De most már vége; . . . Most maga a gyermekeink apja! Maga az uram, a gazdám! . . . Mindenem! De nem; elég; ne beszéljünk róla többet. Az Uristen mégis csak megszánt!

Nanni (*félig meghatva, félig zavarodottan*): Jól van már, jól van...

Mara (*ismét megcsókolva kezeit, egyiket a másik után*): Köszönöm! (*Összekulcsolva kezeit és arczát égnek emelve*): Uram teremtőm, köszönöm ezt neked! (*Örömében sir, kötényét szeme elé tartva.*)

Nanni: No ez szép dolog. Hát ezzel végzed, mikor azt mondtad épen az imént, boldog vagy?

Mara (*hévvel letörölve könnyeit*): Az is vagyok! Olyan örömmel gyujtom ma meg szűzanyánknak a lámpásokat! Beléjük teszem mindazt a sok könynyet, a mit elsirtam titokban. (*Folytatja a lámpások igazitását.*)

Nanni (*segitve neki, szintén meghatottan, s ugyanazzal a vallásos hévvel*): Dicsértessék a Jézus Krisztus!... Megfizeti ő ezt nekünk aratáskor! Olyan szépek a vetések, akár a paradicsom!... Hidd a gyereket, hadd mulasson ő is.

Mara (*szinte reszketve a felindulástól, miközben virággal ékesíti az ablakot*): Várjon csak... még egy pár minutomig... előbb hadd végzek itt... Szántszándékkal hagytam a szomszéd asszonynál... Odaát öltöztetik a processzióra... talpig fehérbe!... Mert elmegy ám a processzióra a többi angyalkával... Kis kosár virágot visz majd a kezében!... Majd mindjárt meglátja. Édes kis jószágom! Bizonyosan az ő kedvéért szánt meg az Isten!... No most mindjárt áthivom. (*A kis kapuból kikiáltva*) Beppino!

II. JELENET.

LIA, *aztán* GRAZIA, NELLI *és* VOLTAK.

Lia (*belépve a kis kapun*): Jön már, jön már!... Most öltöztetik... (*Körülnéz.*) Jaj de szép itt minden! Mintha kertben volna az ember! (*Kikiált a kapun*): Jertek csak, nézzétek, mit csináltak Nanniék!

Grazia (*ő is megcsodálja a diszitést*): De gyönyörü, de gyönyörü! A biró háza is szép ám, láttátok?... Meg a piacz, egész zöld a sok galytól! Annyi városi ember jött megnézni!

Nanni: Jó kedve van mindenkinek. Ha az Isten ugy akarja, jó esztendőnk lesz az idén. (*Behallani az utczáról a leányokat, a kik zsolozsmákat énekelve haladnak tova.*)

Lia (*a ki kiment megnézni*): A Mária-szűzek. A processzióra mennek ők is.

Grazia (*ő is a kapu küszöbén*): Még a Karolin is! Hogy ki nem sül a szeme!

Mara: Ha egyszer megbánta a bűneit!... Kinyitotta végre szemeit a Madonna.

Nanni: Persze, ha megbánta a bűneit... Annál jobb.

Nelli (*belép az utcza felől*): Janu apó küldött. Azt izeni, hogy . . . (*Elakad a szava és tátott szájjal bámul.*) Ejha! Hát ti mit csináltatok? Ejha!...

Nanni: Annyit csináltunk, a mennyit tudtunk ... Tiszta szivből csináltuk.

Nelli: Janu apó azt izeni... hallja kend, a processión maga viszi majd az egyleti zászlót!

Mara: Ah! Ah! No látja!

Nanni (*zavartan és örömmel*): Én? Ha ő mondja, ha az elnök parancsolja... örömest teszem!... Elviszem én azt a zászlót a tenyeremen is!

Grazia: Lám, hogy' felfujja magát mindjárt!

Nanni: Nem én... Csakhogy öröm ez... a tisztesség...

Mara (*ujjongva, barátnőihez fordulva urára mutat, tréfásan*): Az én portékám, ugy-e? Az én portékám!

Nelli: Azt mondta Janu apó, hogy példát kell adni. A maga gyóntatója parancsolta neki.

Nanni: Itt vagyok la! Ha jó példát kell adni, itt vagyok la, testestül, lelkestül, mindenestül!

Mara: Én is meggyónok annak a szent embernek!... Mindjárt holnap!

Nanni (*megindulva és mosolyogva*): Te?... Téged én is feloldozhatlak.

Lia: Halljátok, mennyi pénzt költenek el ma! Ugyancsak vétkeznek az emberek egész esztendőben! De aztán egyszer csak olyan nap virrad, mint ez a mai!

Nelli: Ti is ugyancsak költekeztetek itt! Ez a sok lámpás! Aztán mennyi olaj kell beléjük!

Mara: Kisirnám a szememből is, ha kéne! Jézus Krisztus annyi jóval volt hozzám! Aztán fogadalmat is tettem, a mikor Nanni olyan halálos beteg volt — emlékeztek még? Akkor bizony egész fekete volt a házunk! Sok bajon átmentem én! De mennyin!

Nanni: Egy szó mint száz, a mit az ember megigér a szenteknek, azt meg is kell tenni. Azt muszáj megtenni!

Mara: De most már vége mindennek, áldassék a teremtő. Tudom, hogy azért a kis ártatlanért tette! Az mondhatott egy ávemáriát, a mi fölszállott az égbe!

Nanni: Hát már szeretném látni, angyalnak öltözve...

Mara: Jól van, csak jöjjön át, mielőtt elmegy a processióra! (*Sietve és vidáman elmegy, Graziával és Liával.*)

Nelli: Hát mit mondjak? Elfogadja?

Nanni: El hát... Persze... Hányszor mondjam?

Nelli: Hát jól van. (*Megindul.*)

Nanni: Aztán hallod... mondd meg Janu apónak, hogy a fejemre a töviskoronát igazi tövisből akarom, olyanból, a mi véresre szúr! Krisztus sirja előtt nem kell mókázni.

Nelli: Ha igy akarja, annál jobb.

Nanni: Igy akarom, mert igy van rendjén. Bűnbánó emberek vagyunk, vagy se?

Nelli: Jól van, hát megmondom neki. (*Mikor kifelé megy, beleütközik Lena asszonyba.*) Lena asszony! Nini!... Megjött az anyósa!

Nanni (*meglepetten és elkomorodva*): Ah... Megjött?

III. JELENET.

LENA ASSZONY ÉS VOLTAK.

Lena asszony (*belép a fenéken, alázatosan mosolyogva, mintha bocsánatot kérne jöveteléért*): Szerencsés jónapot... Boldog ünnepeket... Eljöttem, hogy maguknak boldog ünnepeket kivánjak... Már olyan régen nem láttuk egymást:...

Nelli: Hát mégis csak szóljak a töviskorona dolgában?

Nanni (*izgatottan*): Hányszor mondjam? Hányszor mondjam még?

Nelli: Úgy értem, hogy mégis csak viszi majd kelmed a zászlót, most hogy vendége jött?

Nanni: Viszem hát! Nem érted?...

Nelli: Jól van, jól. (*Elmegy vállat vonva*).

Lena asszony (*ki egy sarokban állt, zavarodottan*): Beteg is voltam... Annyi eső volt... Kilelt a hideg... Egyébként minden rendben van odafenn, hála Istennek.... a vetés már jó magas.

Nanni: Hát a szőlő?

Lena asszony (*neki bátorodva, mintha ez a szó lelket öntött volna beléje*): Az is szép! Az is szép! Már nő a szőlő kocsánja is... Ilyen hosszú kacsai vannak!... Jól van, gondoltam magamban, ha ők nem törődnek a földjeikkel, majd megviszem nekik a jó hirt magam. (*Megint zavarba jő, észrevéve Nanni lángoló tekintetét.*) Azt is akartam mondani,

hogy jó lesz, ha eljön segiteni . . . Magam nem győzöm tépegetni a sok perjét... Nézze, milyen a kezem...

Nanni (*rosszkedvüen*): Csak izenni kellett volna.

Lena asszony (*elszomorodva*): Hát haragszik, hogy magam jöttem?

Nanni: Dehogy haragszom, csakhogy most nincsen odafenn senki, őrizni a házat.

Lena asszony: De szóltam a szomszédunknak, a Rajának, tartsa egy kicsit szemmel a házat, meg a földeket is...Aztán meg felesleges is most a vigyázat. Mindenki eljött a faluba ünnepelni. (*Körülnéz.*) Látom, maguk is az ünnepre készülődnek.

Nanni: Hát ha már egyszer eljött...

Lena asszony (*félénken*): Ha nincs kedvére, visszamegyek, a hogy ide jöttem...

Nanni (*dörmögve*): Ha nincsen kedvemre . . . Ha nincsen kedvemre...

Lena asszony (*szinte keresve a szót*): Látni akartam magukat . . . megnézni, hogyan vannak . . . Persze maguknak eszébe nem jutna elnézni hozzám... (*Fájdalmas hangon*): Akár meghalhattam volna, nem tudta volna senki!

Nanni: Jól van no...Ha már eljött, majd azt mondjuk a lányának, hogy a doktorhoz jött.

Lena asszony (*keserűen*): A lányomnak? Mit törődik velem a lányom?

Nanni: Igenis törődik; hallgasson.

Lena asszony (*leül a felfuló növény elé, mintha nem birna megállani a lábán, aztán elfordul, hogy loppal kitörölje szemeiből a könnyet*): Olyan vagyok mint az eb...mint a gazdátlan eb...

Nanni: Ugyan hagyja már el!...Ne lássák meg így! Ha azt akarja, hogy ilyen arczczal lássák, jobb lett volna el se jönni.

Lena asszony (*felemelve rá könnyező tekintetét*): Miért? Hát mi rosszat teszek?

Nanni: (*nem mer rá nézni, tesz-vesz az udvaron, hogy elrejtse zavarát*): Semmit...

Lena asszony: Nem teszek semmit...Nem is akárok semmit.

Nanni (*rendkivül izgatottan egy pillanatig némán és merően nézi, aztán eltökélt lépésekkel elébe megy s halk, ingerült hangon szól*): Nem!... Hallja?... Ma gyónni voltam... Isten kegyelmébe ajánltam a lelkemet...

Lena asszony (*lehajtva fejét és kitárva karjait alázatos, önmegadó mozdulattal*): Jól tette... Hát akkor mitől fél?

Nanni: A lánya miatt félek...ha itt találja majd!

Lena asszony: Hát mi rossz van abban, ha itt talál? Talán csak eljöhetek a faluba, legalább a nagy ünnepekre?

Nanni: Hogy mi rossz van abban!...Mi rossz van abban!...Jól tudja azt maga...Megtudja ő is!

Lena asszony (*nem szólva semmit, hátat fordít neki és elveszi a székről a köpönyegét, a melyet oda tett volt. Kivülről a tömeg nyüzsgése hallatszik.*)

Nanni (*nyersen megállitja*): Ne... Maradjon... Ha már egyszer látták a szomszédok... Még rosszabb volna... (*A kapuhoz szalad és kitárja, aztán kikiált az ott elhaladó tömeg közé*): Hé, Cardillo, gyere csak, nézz be...No mit szólsz hozzá?

Cardillo: Hogy mit szólok hozzá? (*Meglepve megáll, mikor megpillantja Lena asszonyt*) Nini, Lena asszony!... Engedjenek meg, engedjenek meg... (*Indulni akar.*)

Nanni: Barom te! Hiszen magam híttalak be...

Cardillo (*gyanakodva, majd rá, majd Lena asszonyra néz.*) Barom! Hát legyek barom!...Ilyen szent napon, mint a mai.

Ujjongó hangok kivülről: Az angyalok! Jönnek az angyalok! Éljen Szüz-Mária!

Cardillo (*megbotránkozva*): Hát legalább csukjátok be a kaput! (*Miközben kifelé indul, beleütközik Graziába, a ki sietve jön befelé.*)

Grazia: Nanni gazda! Hát kigyelmed nem jön? (*Lena asszony láttára ő is meg van lepve, és hangot cserélve, szól*): Oh, maga az? (*Hidegen*): Jónapot, Lena asszony!

Lena asszony (*félénken és megalázva*): Adjon Isten.

Grazia (*Nannihoz, zavarodottan*): A felesége szólt, hogy híjjam át . . . De majd megmondom neki, hogy még várjon egy darabig. (*Indulni akar.*)

Nanni: Dehogy mondja . . . Hallja . . .

Grazia: Megengedjen, de dolgom van. (*Sietve el.*)

Cardillo: Tudja-e, hogy' járt az az ember, a ki nyakig volt a bűnben? Annyiféleképen bántotta meg Jézus Krisztust! De a mikor le kellett neki számolni az Atyaúristennel, mit talált írva a nagy könyvben?... No de jobb erről nem beszélni!... Aztán ma azonfelül nagypéntek is van!... „Még ez a botrányok köve is kellett neked, hogy jobban beleverjed a szöget az én szerelmetes fiam kereszt-jébe“, azt mondta neki az Atyaúristen... De már megyek, Istennek ajánlom! (*Elmegy, becsapva maga után a kaput.*)

Nanni (*ingerülten*): Látja most?... A hányan csak vannak!...

Lena asszony (*mozdulatlanul marad, nem tudva mit szólni.*)

Nanni: S még csak nem is felel az embernek?

Lena asszony (*könnyel a szemében*): Hát mit feleljek?

Nanni (*nagyon izgatottan, szinte az asszony arczára ülve az öklét, halkan*): Akarja, hogy megmondjam én? A mikor beteg voltam... mikor már kivert a halál vize, nem akarták rám adni az

utolsó kenetet se! (*Kitörve*:) Szembenéztem a halállal, mondom magának!

Lena asszony (*hátrálva, egész testében remeg*): Hát mit csináljak? Beszéljen hát?

Nanni (*fel s alá járva a szinen, izgatottan*): Minek jött ma ide? Minek?

Lena asszony (*könnyel a szemében*): Minek? Hát vétek-e magának?

Nanni: Vét... vét... mert most kárba vesz a gyónásom.

Lena asszony (*szinte megmerevedve a rémülettől, hebegve, miközben fojtogatja a sirás*): Hallgasson rám! Hát az jobb, a miben maga vét énnekem?... a mit maga csinált énvelem?... De nem hányom a szemére!... Elbeszélgetek magával, még nevetek is!... De azt nem látja, mi van a szivemben!

Nanni: De igenis látom! Épen az a baj, hogy látom! Meg a lánya is! Látná csak, hogy oda van a szegény... Csak a csontja meg a bőre maradt... Nem beszél, nem szól semmit... de rágódik benne valami, meg emészti. Minden éjszaka hallom, hogyan sír, hogy esik kétségbe!... maga miatt... Jobb szeretném olyankor, ha kést döfne ide belém, semhogy ugy rám nézzen, azzal a szemével, s ne szóljon egy hangot se!

Lena asszony (*sötét arczczal, kikerülve Nanni tekintetét*): S rám is rám mereszti azt a szemét, alighogy beteszem ide a lábamat!... És szoptatja a gyerekedet!... Énelöttem... (*Siket hangon*): Magam vetettem meg az ágyatokat, a tulajdon kezemmel, az első éjszakán...

IV. JELENET.

MARA ÉS VOLTAK.

Mara (*beront nagy sietve, egész kikelve magából*): Ah! Hát igaz... maga itt van?

Lena asszony: Én . . . eljöttem, hogy megnézzelek benneteket . . . hogy lássam, mit csináltok...

Mara (*lehajol, hogy megcsókolja a kezét, de szemében könny csillog*): Látja, mit csinálunk. . . Jól vagyunk . . . (*Nannihoz, miközben könnyein törül, a hogy tekintetet vet rá*): Hát ezért nem jött megnézni a fiát...mielőtt elviszik a processzióra?

Lena asszony: Én vagyok a hibás . . . Minek jöttem ide...ugy-e bár?

Nanni: Ejha, dehogy, jól tette, hogy eljött.

Mara: Jól tette, jöhet, a mikor kedve tartja. (*Rövid szünet. Mind a hárman zavartan hallgatnak.*)

Lena asszony: Kapálni kellene a szőlőt; azt is meg akartam mondani.

Nanni: Jól van, majd elmegyünk hétfőn.

Mara: Ah! Azért jött, hogy elvigye?

Lena asszony: Nem végezhetek mindent egy magam. Ilyen magas már a gaz. Felver a gyom mindent, ha egy kis eső jön rá.

Mara (*kifakad keserüen*): Ebben a házban már is esik, jégeső esik, anyám!

Lena asszony: Nekem mondod ezt?

Nanni: Dehogy! Ugyan már...

Lena asszony: Megteszek mindent, a mi tőlem telik. A véremet is kiizzadom a földeteken...esőben, szélben...Nem lopom a kenyeret, a mit nekem adtok. (*Mara anélkül, hogy felelne, kötényét a szeme elé tartja és sirni kezd.*)

Nanni (*izgatottan*): No tessék! Most meg ez!

Mara: Hagyjon sirnom. Nem szólok semmit.

Lena asszony (*keserüen*): Néha szó nélkül is eleget mond az ember.

Nanni (*Marához*): Te is eljöhetsz a szőlőbe, segiteni egy kicsit.

Mara: Mit csinálnék én ottan? Mi hasznomat vennétek! . . . Nem segithetek...(*Keserüen czélozva*

terhességére): Ebben az állapotban...mikor rajtam az Isten csapása?...

Lena asszony: Ah, hát az Isten csapása?

Mara (*kitörve*): Minek pöröl velem? Pöröljön inkább a teremtő Istennel! Pöröljön maga magával, hogy minek akart férjhez adni!

Lena asszony: Hát ez a köszönet? Ugyancsak szépen fogadsz!

Mara (*izgatottan, égő és könnyes szemmel*): Hát mit csinálják? Talán bizony danoljak meg nevessek, mikor Krisztus urunkat holtan viszik az utczán?

Nanni: Jobb lesz, ha széjjel mentek...(*Karon ragadja Lena asszonyt.*) Jöjjön inkább, nézze meg az unokáját!...

Mara (*nem birva magán többé uralkodni*): Legalább a gyermekemet hagyja békességben...a szegény kis ártatlant!...

Lena asszony: Talán félsz, hogy megeszem a gyermekedet?

Mara: Miért enné meg? Nem a maga véréből való vér az is? Mióta falják fel egymást a keresztények?

Nanni (*fenyegetve Marához*): Hagyd már abba!... Isten ucscse...

Mara (*fejét lehajtva, fájdalommal*): Csak üssön meg! Ha meg akar ütni, csak üssön!...Ha azt hiszi, hogy megérdemlem...itt vagyok!

Lena asszony: Sokszor jobban fáj a szó, mint az ütés!...Kivált az olyan szenteknek a szava, a milyen te vagy...a mi átjárja az embert, mint a kés!...

Nanni (*a ki már-már kitörni készül, keresztet vet*): Ördög, eredj előlem!...Ne vigy a kisértésbe!...

Mara: Velem van baja? Akarja, hogy itt hagyjam, hogy elmenjek?

Nanni: Elmegyek majd inkább én! Megyek!...

Megyek a pokolba!...Mert pokol van itt is, a mikor együtt vagytok, anya meg lánya! (*Dühösen elsiet.*)

V. JELENET.

MARA ÉS LENA ASSZONY.

(*Anya és lány pár pillanatig némán. sápadtan, sötét arczczal néznek egymásra.*)

Lena asszony: Hát most örülsz? Most örülsz?

(*Mara tovább is merően nézi, a nélkül, hogy felelne, szemében sötét haraggal.*)

Lena asszony: Mintha azért jöttem volna, hogy alamizsnát kérjek!...te tőleg meg az uradtól!...

(*Mara lehajtja fejét, sötét nézéssel, még egyre hallgatva.*)

Lena asszony: A mikor már elvettél tőlem mindent!...Az, ugy-e jól esett?...A holmi meg minden!...

Mara (*hirtelen hátat fordít neki, tenyerébe rejtve arczát*): Anyám, hagyjon békében! Hagyjon békében, legalább ma!

Lena asszony: Hagylak én. Azt akarod, hogy elmenjek innen? Hogy soha többé be ne tegyem a lábamat a házadba?..... Abba a házba, a mit magam adtam neked?

Mara: Ha adta, azért adta, hogy itt haljak meg lassú tűzön! Azért adta, hogy itt kárhozzék el a lelkem.

Lena asszony: Neked adtam mindent! Mindenemet elvetted!

Mara (*feléje fordulva, szikrázó szemekkel, reszkető hangon*): Hallgasson! Hallgasson!

Lena asszony: Hát akkor beszélj te! Fujjad ki magadat!

Mara (*kétségbeesetten jár-kel a szinen, hajába temetve kezeit*): Oh, én uram teremtőm! Szabadíts meg ezektől a szenvedésektől!

Lena asszony: A te szenvedéseid?...Ne emlegesd a te szenvedéseidet!...Meg a szenteket se hivogasd segitségül! Könyörögtem hozzájuk eleget! Nem hallgatnak ránk odafenn!

Mara (*felpattanva*): Már a szenteket is káromolja, pogány asszony!

Lena asszony: Látod! Látod, hogy már kiadod a mérgedet?...Már jó darab ideje érzem...Érzem minden szavadban!...

Mara: Azt a mérget, a mit maga csepegtetett ide...(*Szivére mutat.*)

Lena asszony (*nekirohanva, ádázul, siket kangon*): Hát akkor zúzd szét a koponyámat tulajdon kezeddel...ha egyszer én vagyok a viperád! Majd aztán elmehetsz a gyóntató paphoz...te is!

Mara: Hitetlen pogány! Hitetlen pogány!

Lena asszony: Hallgass!

Mara: Tolvaj! Tolvaj!

Lena asszony: Hallgass!

Mara: Tolvaj! Még ide is eljön, hogy ellopja a nyugalmamat! Gonosz anya!

Lena asszony (*mint egy sebzett vadállat*): Ah, látod, látod?

VI. JELENET.

GRAZIA, AZTÁN LIA ÉS BRUNO, (*a kik a kiabálásra befutnak az utczáról.*) VOLTAK.

Grazia: Mi baj? Mi baj? Azt hinné az ember, összedűl a ház!

Mara: Össze is dűlt, rommá is lett!...Rajta van az Isten átka!

Lia: Lena asszony, legalább legyen magának esze! Ne nevettesse ki magát az egész faluval!

Lena asszony: Most kirúgnak a házból, ő meg a férje!

Grazia: Nem értek rá a bajukról beszélni? Épen most kell, mikor erre jön a processzió?

Lena asszony: Kirúgnak, a mikor elvették tőlem a holmit, meg mindent!, . . Most már sajnálják, hogy a kenyerükön rágódom!

Mara: Egyebemen rágódik, nem a kenyeremen. A szívemen rágódik!

Lia: Hallgasson el maga, lelkem — mégis csak a lánya!

Grazia: Elég lesz már, nem kell összecsődíteni a népet!

Bruno (*bejöve*): Már a piaczra elhallatszik a zsivajotok... Jobban hallani mint a bandát! Még azt hiszik, itt van a legnagyobb mulatság. Mindjárt ott is hagyják a muzsikát, aztán valamennyien ide szaladnak.

Lena asszony: Jól van, szaladjanak! Hívjátok ide a zsandárokat, hogy kötözzenek meg!

Mara: A nyelvét kéne lekötni, a hajánál fogva kéne kikötni, a piaczon!

Lia: Micsoda csúnya beszéd ez, Mara asszony! Az anyjának!

Mara: A szivemet égeti ez a szó!

Grazia: Jerünk innen már, Lena asszony!... Magának több esze van!... Ma csak nem vétkezik az ember...

Lena asszony: Nem én, nem akarok elmenni. A magam házában vagyok.

Mara: Csak maradjon hát! Elmegyek majd én! Elmegyek mindörökre! Itt hagyom magának mindörökre ezt az Isten-verte házat!

Lena asszony (*fenyegetve*): Hát csak menj is!

Eredj már!...Eredj már!...Mert ha egyszer beleőrülök...

Bruno (*közéjük lépve*): Hé asszonyok, mit csináltok már?

VII. JELENET.

NANNI (*a perpatvar zajára besiet kivülről,*) UTÁNA CARDILLO, FILOMENA NÉNI, MALERBA, NELI.

Nanni (*haragosan jobbra-balra szétütve Mara és Lena asszony között*:) Nesze neked! Meg magának is! Hát már nem hagyjátok abba? A falu csufjává tesztek!

Nelli: A zászlótól is elbucsúzhatik!

Malerba (*hadonázva a karjával, hogy elcsitítsa őket, szokott csúfondáros hangjával*): A banda!... Itt a banda!

Bruno: Elég már, Nanni!

Cardillo: Keresztények vagytok vagy tatárok?

Filomena néni: No halljátok!..., Az egész szomszédságra szégyent hoztok! Már mégis csak gyalázat!

Nanni: Falu csúfjává tettetek! Hát most meg vagytok elégedve?

Grazia (*segít Lena asszonynak letörülni véres arczát*): Mutassa csak! Hiszen itt véres...

Lena asszony: Semmi az... semmi az!...

Malerba: Csak egy kicsit megsimogatták! Csak nem veszi rossz néven a drága vejétől?

Nanni (*haragosan kifelé tuszkolva Malerbát*): Eredj most innen! Vagy te kerülsz sorra, azt mondom!

Grazia (*Lena asszonyhoz, elvezetve őt*): Jőjjön már, jőjjön! (*Elmennek, velük együtt Lia és Filomena néni.*)

Cardillo (*eltávozva Brunoval*): Pogányok ezek! Rosszabbak mint a pogányok, az Isten mentsen tőlük!

Mara (*sirva Nannihoz, miközben maga is távozni készül*): Látja! Hogy' bánik velem! . . . De jól van! Csak aztán számon ne kérje ezt kendtől az Isten!

Nanni: Hadd most már abba, hallod! . . . Ne facsard a lelkemet még te is!

Mara: Hát még ezt is meg kellett érnem? Még ezt is? Megvert őelőtte? Megszerezte neki ezt az örömet is?

Nanni: Még valami rossz dologba kergettek, te meg az anyád! , . .

Mara: Isten-tagadók! Isten-tagadók mind a ketten!

Nanni: Hadd el! Tedd meg a kedvemért . . ha igazán szeretsz.

Mara: Hát ezért tipor rajtam a lábával? Mert tudja, hogy szeretem? Mert azt tehet velem, a mit akar? . . . Megöl ez a bánat!

Nanni (*szinte könyörögve*): Hallod-e, Mara, hallod-e . . .

Mara: Gonosz ember maga! Hogy' vitte rá a lelke? Mikor ilyen állapotban vagyok! . . . Hogy' tud majd szemébe nézni a fiának, ha jön kezet csókolni, az a szegény kis ártatlan?

Nanni: Mondom már! . . . Ne facsard a lelkemet te is! . . . Késszurás minden szavad! . . . Megszabadítlak ettől az Isten-tagadó asszonytól!

Mara: Nem hiszek kendnek! Nem hiszek többet! Hogy' akarja, hogy higyjek? Mikor láttam magakut ezzel a szememmel! . . . Hogy' néztek egymásra mind a ketten! . . . Kend meg az az Isten-tól megfeledkezett anyám! , . . Azt hiszi kend, hogy vak vagyok? Hát mit mondott el ma a gyóntató papnak, mit mondott?

Nanni (*magánkivül, Mara szájára akarja nyomni kezét*): Elég már! Ne mondd tovább!

Szegedi Tudományegyetem Közp. Könyvtára SZEGED 4

VIII. JELENET.

JANU APÓ. VOLTAK.

Janu apó: Állatok vagytok! Rosszabbak az állatoknál!

Nanni (*ingerülten és zavartan*): Ők az okai!... Ők!...Még valami rossz dologba kergetnek!

Mara (*zokogva*): Vége van, Janu apó! Többet nincsen maradásom ebben a házban!

Janu apó: Ugyan már, hallgasson csak rám! Legyen esze legalább magának!

Mara: Nem birok itt többé maradni! Elmegyek a fiammal...szegény kis árvámmal!

Nanni (*elkeseredetten*): Hadd menjen, Janu apó! Hadd menjen, jobb is ugy!

Mara (*Nannihoz, sirva, a küszöbről*): Aztán el ne felejtse, hogy árvaságra hagyta a fiát!... Kidobta az utcza közepére!...(*El.*)

Janu apó (*Nannihoz*): Gazember! Akasztófát érdemelsz!

Nanni: Jól mondja gazduram; igaza van.

Janu apó: Igéred egyszer! Igéred kétszer! Csak fogadkozol, aztán beleesel ujra!

Nanni: Nem igaz! Csak rossz nyelvek fogják rám...Azokat kéne kitépni!...

Janu apó: Hát az egész falunak rossz a nyelve? Most a feleséged is azt mondja!

Nanni: A feleségemnek elment az esze! Kötözni való bolond az is!... hogy a fejébe vesz nem tudom mit!

Janu apó: Azt veszi a fejébe, hogy állat vagy! Olyan vagy mint az állat!

Nanni: Mint az állat, igaza van!

Janu apó: De nem addig van ám! Az állatot ütni kell.

Nanni (*kifakad*): Szeretném látni kegyelmedet, gazd' uram! Hogy' bírjam magamról lerázni azt

az istentelent!... Már a szőlőbe sem járok, csak-hogy elkerüljem!

Janu apó: Minek félsz tőle, ha nincsen semmi rossz közietek?

Nanni (*dörmögve*): Minek félek? . . . Minek félek...

Janu apó (*szigorúan*): Látod?

Nanni (*rendkívül izgatottan*): Kegyelmed is tudja, milyen az!... Tudja, hogy' hijják a faluban! . . . Milyen asszony az! Kárhozatba viszi az embert, a hogy ő akarja!

Janu apó: Beszélj vele kereken-kurtán, mondd meg neki, hagyjon békében.

Nanni: Hogy tehetném? Itt is ő a házi asszony. Nem csaphatom be előtte az ajtót, ha jön.

Janu apó: Engedd át neki a házat. Egy szó mint száz, vagy ő megy el, vagy ti mentek.

Nanni: Elmenjünk? De hová?

Janu apó: Messzire, menj ki lakni a földek közé.

Nanni: A földek közé? Könnyű azt mondani! Mit tud erről gazd' uram! Hát ha ő is eljön, aztán ott zümmög körülöttünk? Dombon meg síkon... Nem tudja, hogy az még rosszabb! . . . Körüljár, körüljár azzal, hogy holmi gyógyító füveket szed-degél...Csak jár, jár, körbe, mint az igazi farkas! (*Kitörve*): Csak nem lőhetem le puskával messziről!

Janu apó: Hát akkor tudod, mit kell csinálnod? Add el mindenedet és hurczolkodjál más vidékre, te meg a feleséged.

Nanni: Nem adhatom el; a feleségem hozo-mánya. (*Dühöngve*) Meg vagyok kötözve, ha mon-dom, bilincs a kezemen-lábamon! El kell azt sza-kitanom egy csapásra!

IX. JELENET.

LENA ASSZONY ÉS VOLTAK.

Nanni: Látja? Látja most gazd' uram?

Janu apó: Csitt!

Nanni: Látja? Már megint visszajön! Addig nem lesz nyugta, a míg gályára nem kerülök miatta.

Janu apó: Csak ne üss lármát, meg ne beszélj gályáról. Mindent el lehet igazítani. Lena asszony, tudja-e mit mond a példabeszéd: „Add a lányod férjhöz, s közéjük ne férközz."

Lena asszony: Hát ki bántja őket? Hát mit teszek én?

Janu apó: Hogy mit tesz... Mit tesz... Hát jót bizonyosan nem tesz. Valahányszor maga ide kerül, egész pokol a ház.

Lena asszony (*szemét törülve, lázasan*): Tudja-e, mit csinálnak velem? Most, hogy szegény vagyok, kirúgnak innen.

Janu apó: Azt akarja, hogy magának is legyen miből megélni? igazsága van; azt szépen el lehet csinálni... De maga jobbra, ők meg balra. Nagy a világ, hugám! Aztán férfi is van bőven, mi a manót!

Lena asszony: Jól beszél kegyelmed. Rászolgáltam, ugy-e bár...

Janu apó: Rászolgált, rászolgált... A falu népe azt beszéli, a mit hall... Lehet, hogy valami régi bűnéért szapulják így... Lehet, hogy csak pletyka, lehet, hogy hazugság... De most arról van szó, hogy el kell hallgattatni a rossz nyelveket. Ha egyszer veje az Isten utjára tért, ne háborgassa a békességét. (*Szünet. Nanni és Lena asszony leszegett fővel állanak ott.*)

Janu apó (*Nannihoz*): Hát megértettél? Most majd harangozok a másik templomban is, aztán majd ide hozom a feleségedet. Maga meg, Lena asszony, mivelhogy látom, hogy ért a szóból, menjen a dolgára, s térjen az Isten utjára maga is, ha ugyan bír. (*El.*)

X. JELENET.

NANNI ÉS LENA ASSZONY.

Lena asszony (*sötéten, mintegy magában beszélve*): Nem a'! Az olyan anyát, a milyen én vagyok, nem oldozza fel a gyóntató pap!

Nanni: Hát menjen, menjen már!

Lena asszony (*fellázadva, keserüséggel*). Egyéb nótát már nem tud?

Nanni (*mind jobban nekihevülve*): Már annyiszor mondtam, mindig hiába!

Lena asszony: Hát ha mindig hiába mondta, minek mondja ujra?

Nanni (*neki keseredve*): Mert azt akarom, hogy vége legyen! Egyszer már legyen vége! Ki akarok szabadulni ebből a pokolból!

Lena asszony (*gúnyosan*): Hiszen már az Isten utjára tért! Mitől fél akkor?

Nanni: Magától félek!... Maga az én ördögöm!... Megbabonázott valamiképen!... Most újra kisértésbe akar hozni!...

Lena asszony (*keményen, csökönyesen, nem is nézve rá, vizet mer a kútból*): Ünnepre jöttem. Én is keresztény vagyok.

Nanni (*dühösen megragadvá karját*): Maga? Maga?

Lena asszony (*kiránlva magát*) Hadd mossam le az arczomat! Ne hasogassa most meg az ünneplő ruhámat is!

Nanni: Majd adok én magának ünnepet. Mindjárt adok!

Lena asszony: Ah, csak volna merszed!

Nanni: A teremtését!... A mindenét!...

Lena asszony (*merően ránézve, kétségbeesett keserüséggel*): Nincsen merszed, nincsen! Csak eszét tudod venni az embernek! De hogy kitépd a szenvedéseiből egyetlen csapásra, arra nincsen merszed!

Nanni! Átkozott asszony!... Átkozott minden porczikád!

Lena asszony: Azt hiszed, nem tudom magam is? Az olyan anyát, mint én vagyok, elevenen kell megégetni. A kutyáknak kellene odadobni elédelül az olyan anyát, mint én vagyok!... Te is, a ki nem szabadítasz ki a pokolból!... a ki a hajamnál fogva tartasz, mint valami futó bolondot...te is bizony hiába mégy gyónni... Az ördög maga kötözött minket össze.

Nanni (*felkap egy fejszét, ádázul*): Ah, majd szétvágom én azt a kötelet!

Lena asszony (*feléje fordul, keblét meztelenre tárva, mintegy kihíva bosszuját*): Végezz hát! Rajta! A tulajdon kezeddel!

Nanni (*a fás kamrába taszítja, haragtól és borzalomtól őrült tekintettel, magasra emelve a gyilkos bárdot, és tajtékzó ajkkal üvöltve*): Ah! Ah!... Ördög vagy?...
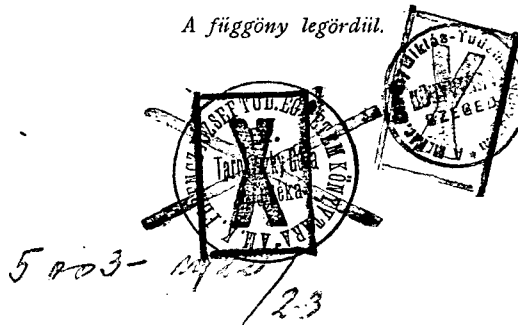
A függöny legördül.